

Alte Drucke

**Dauidis Chytræi In Historiam Iosvæ, Ivdicvm, Rvth, in
Prophetas & Psalmos aliquot; & Sententias Syracidæ**

Chyträus, David

Lipsiae, 1592

VD16 C 2504 T. II

ORATIO IN FVNERE D. DOROTHEAE FILIAE FRIDERICI I. REGIS DANIAE:
CONIVGIS CHRISTOPHORI DVCIS MEGAPOLITANI: HABITA A Dauide Chyraeo.

Nutzungsbedingungen

Die Digitalisate des Francke-Portals sind urheberrechtlich geschützt. Sie dürfen für wissenschaftliche und private Zwecke heruntergeladen und ausgedruckt werden. Vorhandene Herkunftsbezeichnungen dürfen dabei nicht entfernt werden.

Eine kommerzielle oder institutionelle Nutzung oder Veröffentlichung dieser Inhalte ist ohne vorheriges schriftliches Einverständnis des Studienzentrums August Hermann Francke der Franckeschen Stiftungen nicht gestattet, das ggf. auf weitere Institutionen als Rechteinhaber verweist. Für die Veröffentlichung der Digitalisate können gemäß der Gebührenordnung der Franckeschen Stiftungen Entgelte erhoben werden.

Zur Erteilung einer Veröffentlichungsgenehmigung wenden Sie sich bitte an die Leiterin des Studienzentrums, Frau Dr. Britta Klosterberg, Franckeplatz 1, Haus 22-24, 06110 Halle (studienzentrum@francke-halle.de)

Terms of use

All digital documents of the Francke-Portal are protected by copyright. They may be downloaded and printed only for non-commercial educational, research and private purposes. Attached provenance marks may not be removed.

Commercial or institutional use or publication of these digital documents in printed or digital form is not allowed without obtaining prior written permission by the Study Center August Hermann Francke of the Francke Foundations which can refer to other institutions as right holders. If digital documents are published, the Study Center is entitled to charge a fee in accordance with the scale of charges of the Francke Foundations.

For reproduction requests and permissions please contact the head of the Study Center, Frau Dr. Britta Klosterberg, Franckeplatz 1, Haus 22-24, 06110 Halle (studienzentrum@francke-halle.de)

urn:nbn:de:gbv:ha33-1-148122

D. DOROTHEA & FI
LIAE FRIDERICI I. REGIS DA
NIAE : CONIVGIS CHRISTOPHORI DV
CIS MEGAPOLITANI : HABITA

A'

Dauide Chytræo.

F P I C I V M P I E T A T I S & gratitudinis benignissimo Deo, bonos & salutares Principes & Heroinas virtute præstantes his regionibus tribuenti, & optimis principibus ac Dominis nostris clementissimis debitum flagitat, vt in hoc publico totius inclytæ domus Megapolitanæ luctu, singuli doloris nostri societatem, & mœstitiæ ac amoris significationem: omnibus, quæ à nostra subiectione & reuerentia proficisci possunt, officijs declaremus. Luget illustrissimus dux Christophorus Generissimam & regia stirpe satam coniugem, verè Dorotheam, omnibus virtutibus regiæ matronæ conuenientibus à Deo donatam, morte heu nimis immatura euocatam. Illustrissimi ducis VLRICI regia coniunx, carissimam & vnicam sororem vnicè desiderat, quam non adeò propter naturæ & sanguinis vinculum arctissimum, quam virtutum illius pulcherrimarum admiratione, ardenter dilexit: idcoque hoc augustum templum, pietate & munificentia sua splendide instauratum & expolitum, communesibi & sorori vsq; ad extremum diem quiescendi cubiculum esse vult, vt quæ ab ipsius complexu morte reuelli heu sola poterat: possit nec morte rœuelli. Optimi principis Iohannis Alberti generosissima coniunx, iuniorum Ducum Megapolitanorum mater, piam materteram deflet. Illustrissimi principes ipsi, se fratribus Christophori & coniugum suarum mœrore, ex animo affici ostendunt. Ut igitur in communī hoc patriæ principum & omnium ordinum luctu, pietatem Deo & principibus patriæ debitam, non vestitu & lacrymis solum, verū etiam honorifica commemoratione & laudibus virtutum Heroinæ defunctæ ostendamus: decreui, cùm in hoc illustrissimæ principis Dorotheæ funere, orationem habere iussus sum: vt memoria virtutum ipsius diuturnior sit, & Dcus autor virtutum, quæ in ea fulserunt, agnoscat & laudetur: alij quoq; tam illustri exemplo ad pietatem & decus excitentur: breui elogio, pietatem & mores defunctæ Dominæ honestissimos celebrare, vbi pauca prium, de funerum & luctuum publicorum ritibus, eorumq; causis, fuero præfatus. Deum oro, vt dicentis mentem ac linguam gubernet, & à tota hac illustrissima principum & procerum ac doctorum corona reuerenter & officiose peto, vt tenuem & mœstam orationem, sed huic temporí & loco maxime, vt arbitror, congruentem, candidè & benignè audiant.

Semper ecclesia inde ab initio pias funerum & sepulturæ ceremonias seruauit, & in bonorum principum ac gubernatorum obitu, publicos luctus & orationes funebres haberi voluit, non ostentationis & pompæ inanis causa, vt Ethnici postea fecerunt; nec tantum ut testimonia amoris erga defun-

erga defunctos ederentur, & memoria eorum prædicatione virtutum velut verno rore rigata cresceret & propagaretur: verum multò magis vt superstites & viui funus comitantes, de rebus grauissimis & maximis, de summa fragilitate & fugacitate vitæ humanæ, morbis, morti, & alijs tristissimis calamitatibus singulis momentis obnoxia; de causis mortis & ingentiū miseriā humānarum, peccato videlicet, & ira Dei aduersus peccatum; de veris & firmis consolationibus morti opponendis: de remissione peccatorum & liberatione à morte, per & propter filium Dei pro nobis mortuum & resuscitatum: qui, vt Cypriani verbis utar, hominis filius fieri dignatus est, vt nos Dei filios faceret: formā serui assumisit, vt nos seruos peccati & mortis in libertatem iustitiae & vitæ filiorum Dei vindicaret: vulneratus est, vt vulnera nostra sanaret: funus mortui filij viduæ in Naim omnipotenti & viuifica manu sua tetigit, vt funera nostra viuificaret: mortem acerbissimam innocens sustinuit, vt nobis mortalibus immortalitatem restitueret: præterea vt de resurrectione corporum, in terra, seminum instar depositorum, de extremo iudicio, quod singuli post mortem subituri sunt, & vita ac lætitia cum Deo beata & æterna, superstites, inquam, & viui, funis deducentes communicearent & erudirentur. Atq; ita se hominum mortem à pecudum interitu, quo redit in nihilum, quod fuit ante nihil, discernere testarentur: & communibus precibus mitigationem publicarum miseriārum impetrarent, & suam quisq; vitam & mortis iter à Deo regi & gubernari peterent. Est enim vita donum Dei, cuius conseruationem & spacia longiora optare à Deo singuli debemus, non vt ociose voluptatibus tantum tranquille fruamur, sed vt doctrinam de vero Deo & redemptore nostro Iesu Christo, cuius notitiam in hac vita inchoari oportet, discamus, & vsu ac exercitijs vitæ confirmemus, & nostros liberos & alios ad veram agnitionem & cultum veri Dei nostra voce & exemplo inuitemus, ac vt aliqui senes sapientia, vsu rerum & autoritate præstantes, docere & gubernare alios iuniores, & propagare doctrinam, & plures ad Ecclesiæ æternæ societatem adiungere possint. De his maximis rebus, ad doctrinam & consolationem viuentium spectantibus, vt cogitarent homines, funerum ritus à primis patribus instituti, & inde in omnes gentes deriuati sunt. Quæ, etiam si plures impias ceremonias postea miscuerunt, vt pontificij etiam, exequias & sacrificia pro defunctis, & purgatoriū, ab Ethnicis acceperunt; de quibus nunc non est dicendi locus: tamen multorum rituum similitudo ostendit, eos magna ex parte à patribus acceptos, & velut putamina, amissō nucleo veræ doctrinæ & consolationis de promisso Messia, retentos fuisse.

Illusterrimus Aegypti princeps Ioseph, patre Iacobo, in vera agnitione promissi feminis pie ad populum suum congregato, luctum publicum toti prouinciae dies 70. indicet: & lotum patris corpus, in testinonium & honorem resurrectionis, arcamatibus condiri & balsamo vngi curat: & magna nobilium & fæcundatum frequentia stipatum, ad sepulturæ locū, per iniliaria circiter 50. deducit in Hebron, vt in eo ipso vestigio, vbi promissio de liberatore venturo edita erat, vitæ restitutionem corpus expectaret. Rex & poëta David, socero Saule & fratre Ionathā in prælio interfectis, non solum acerbè cum omnibus suis mortem eorum deflet: verum etiam carmen, seu orationem Funebrem & Epicedion, quo socii & fratris virtutem & laudes honorifice celebrat, ipsi componit: idque ab omnibus in Iuda legi & edisci, & ad memoriam perpetuam in toto regno cani, & conseruari ad posterita-

posterioritatem iubet. Pium principem, regem Iosiam, omnes ordine lugent, & in omnibus regni oppidis cantores & cantrices lugubribus elegijs scribuntur optimi principis sui & patris patriæ interitum deplorasse ac Ieremias ipse, qui tum præcipuus doctor & propheta in regno era, concione funebri regem laudasse in Paralipomenis memoratur. Incensis etiam & odorainmentorum, in historia regis Afa mentio fit, quæ in exequijs ipsius inflammata sint, ut nunc thyrimata accendi, & faces ardentes præferri funeribus solent (vnde nomen funeris à funibus & cereis accessis extitisse quidam arbitrantur) & in Romanorum principum funeribus postea, magnos aromatum aceruos esse crematos, & plurimas facie prælatas, quibus rogam incenderunt, in Herodiani historia legimus.

Soliti enim sunt veteres Græci & Romani honestiores, corpora defunctorum, exemptis intestinis, primum aqua gelida lauare: vt apud Euripidem Theseus cadavera ducum ad Thebas cæsorum suis manibus abluiens, cum aliqui funestum hunc laborem principe indignum & alijs mandandum esse dicarent, humanissime respondet: Non turpe esse hominibus, aliorum hominum, principum in primis virtute præstantium, miseris & calamitatibus affici. Lota cadavera condiebant aromatibus & oleo ungabant. & vel corpora ipsa, vel imagines ad eorum similitudinem proximè effictas, in lecto sublimiore seu feretro, aromatis & herbis fragrantibus consperso, aliquot dies spectanda, in domum vestibulis collocabant: adponentes illis arma, libros, gemmas, vel alia quæ viuos praepucie delectassent. ac principum lectis Romæ magnam diei partem assidebant, à leua patricij & nobiles vestibus atris amicti: à dextera nobilissime matronæ, deposito ornatu omni, vestibus albis exilibus velatae. Inferiorum ordinum funeribus adhibebantur mercede conductæ præficæ lachrymis luctum de mortuo suum testantes. Destinata funeri die, magna pompa, in qua cereæ imagines omnium maiorum & illustrium virorum illius familie, cum singulorum elogij, præferebantur, feretrum ad rogam deduxerunt. vbi primum oratio funebris de laudibus defuncti habita est. deinde congesta aromata & suffimenta omnis generis, quæ cum rogo inflammaruntur. Deposito vero ad rogam cadaveri, cognati valedixerunt, & præcisas comas, vel alias res preciosas, interdum ipsi se, in ignem, facibus cognitorum accensum, coniecerunt. Combusto cadavere, ossa & cineres reliquos, vrnae inclusos, in agris, aut ad vias publicas, tenet mandabant, imposito cippo, cui nomen & Epitaphium mortui inscribatur. In his ritibus, multos cum ecclesiæ Dei moribus antiquissimis congruere, sed amissa vera doctrina de causis mortis & Christo liberatore, verè cadaveri, animæ inani, similes esse apparer. Itaq; ad descriptiones funerum & luctuum in historia sacra redeo. Ezechiel enim, depositæ in luctu coronæ nominatim mentionem facit, & ornatus auri & margaritarum omnis, & velati oris (vt nunc quoq; matronis honestis visitatum est) discalceatorum pedum, ciulatus & lachrymarum, quas in Lentisteria colligere Romani postea solebant. Ac coronas non gestari tempore luctus, adeò seuerè à Romanis olim seruabatur, vt in secundo bello punico, multis insignibus viris ad Cannas interfectis, equitem, qui coronam rosaceam in capite gestans ex fenestra forte prospexerat, censores in carcerem duci iusserint, quod in publica totius Rcpublike mœstitia, voluptati priuatæ inconsideratus indulsisset. & Athenis Demo-

Itheni pro-

Atheni probro datum est, quod die septima post mortem filiae coronatus in publico sacrificio fuisset. Præterea barba & comæ capitis in luctu detonsæ Ezechiel meminit. Ut enim insigne & speciosum viri ornatum est, os verax, honesta barba vestitum: & fœminas ac virgines, sponsam præcipue, pudicum caput speciosis & passis crinibus fuluis conspicuum non dedecet: ita luctus tempore viri tondebant crines, & fœminæ cognatæ præcias comas in rogum cremandas cum funere abijciebant. Tametsi maiores nostri lugentes barbae syluam intonsam crescere sinebant. Nam in hisce ritibus, quod consuetudini regionum, & naturæ ac moribus contentaneum, est, culpari morose non debet.

In Euangelij historia, deduci funera à cognatis & vicinis, ad sepulturae loca extra ciuitates sita, & candidis sindonibus & sudarijs corpora mortuorum inuolui solita esse videmus. Luc. 7. Ioh. 11. Filia Iairi mortua tibicines lugubre carmen, fortasse Mosis Psalmum 90. canunt, & eadem opera populum ad funeris deduictionem conuocant, & singulos de sua morte admonent, ut proximis hebdomadis, in omnibus prouinciæ huius oppidis, æris Campani pulsu homines de illustrissimæ principis Dorotheæ funere, & singuli de sua morte, ac ut tempestiuæ vera poenitentia & fide se ad eam præparent, commonefacti sunt. Postea Christiani, candidas vestes, baptizatis indui solitas (quibus nunc quoq; in baptismo ecclesiæ superioris Germaniæ vtuntur: ad quas nomen Dominicæ in albis, & Laetantij versus, Candidus egreditur nitidis exercitus vndis, &c. alludunt) ferebro defuncti imposuerunt. Vnde huc usque albo linteamine tenuiorum sandapilas tegere, & Candore nitentia claro prætendere linta mos est. tamensi diuitibus lanei panni color pullus, ethnicis etiam usitatus, aptior luctibus viderur. Martyrum temporibus, cum publici congregati ecclesiæ, tyrannorum edictis & sauitia prohiberentur: pijs noctu ad martyrum corpora excubabant, & lectione Psalmorum, Iobi, & concionum Christi & Apostolorum de resurrectione & vita beata, se mutuo consolabantur. Vnde vigiliarum nomen huc usque durauit, & alicubi totus liber Psalmorum ad sandapilam legitur, antequam terræ mandetur. Sed haec lectiones & ritus funerum omnes, commonefaciendis & consolandis viuis & moerentibus seruiunt, non defunctis. Quos suam lampadem, oleo fidei ac bonæ conscientiæ fulgentem, secum ex hac vita auferentes, statim in Abrahæ sinum, seu coetum piorum, qui in vera agnitione & inuocatione benedicti feminis Christi, Abrahæ promissi, ex hac vita discesserunt, Christus transfert: ubi animæ eorum in fasciculo iustorum colligate sunt (ut venustissima nobilissimæ matronæ Abigaelis phras ex Gynæcio bene morato sumpta, vt amur) ac, ut patriarchæ in veteri testamento loquuntur, congregatae sunt cum populo suo, qui ante ipsos, fide promissi feminis discedentes, in coetum beatæ ecclesiæ translati & collecti sunt.

Cum autem in hoc beatorum fasciculo colligatam illustrissimæ Dominæ Dorotheæ animam, in manu Dei beatam quietcere non dubitemus: ipsi quidem ex tabernaculo corporis imbecilli & affiduis morbis obnoxij educatae, & ab omni dolore & cruciatu iam liberatae, felicem migrationem in coelestem quietem gratulemur. Sed nostra causa dolcamus, has regiones, tali Domina, cuius pietate & precibus multæ calamitates publicæ leniri, & multis pijs, pauperibus, fortasse etiam scholasticis & alijs difficultates & miseriae leuari potuissent, orbatas esse. Grati etiam, pietatis & virtutum

virtutum ipsius memoriam seruemus & ad posteros transmittamus. Id enim Deus excellenti virtute illustres homines ornat, vt alij in eorum empla intuentes, Deum autorem virtutis agnoscant, & vita ac morib⁹ exprimere studeant & imitari.

Nata est autem princeps DOROTHEA in nobilissima totius orbis nostri Arctoi, Regum Daniæ familia, patre FRIDERICO I. cui tantum virtutis, industrie, fidei, prudentie, magnitudinis animi, moderationis & diligentiae in omni genere, amplissimi regni Danici ordines tribuerunt, turbato intestinis dissidijs regno, & rege Christierno sponte ex patria profugo, huius Friderici patrocinio & tutelæ potissimum, suam libertatem, fortunas & salutem commendare vnanimes tot gentes non dubitantes. Nec expectatio de regis virtute concepta eos sefellit: cui, felicibus in tota gubernatione & defensione regni successibus, & virtute excellentium filiorum ac filiarum flore, Deus benedixit: inter quos, Christiani III Daniæ regis pietas, sapientia, magnitudo animi, moderationis in rebus secundis, constantia in aduersis, fortitudo & felicitas in gerendis bellis, iustitia & æquitas in gubernatione rogata, benignitas & munificentia in ecclesiis, literarum studia & pauperes eximia, non solum in his terris ad omnem posteritatem, sed in cœlesti etiam ecclesia in omni æternitate celebrabitur. Qui hoc etiam nomine felicior fuit, quod Fridericum filium, ut nomine, ita virtute, auo similem, regni haeredem reliquit. Quem cum nobilissima Regina, Illustriss. principis nostri VLRICI Ducis Megapolitani filia, incolumem & florentem Deus, qui dat salutem regibus, feruet: ijsq; longam vitam, bona & salutaria sibi & regno consilia, & successor in tota gubernatione secundos tribuat, toto eum pectore precemur.

Sed ad Fridericum defunctæ D. Dorotheæ patrem redeo: qui ex prima coniuge Anna (qua matris Ducum Megapolensium amita fuit) filia Iohannis Electoris Brandenburgensis, filij Alberti, qui ob virtutis excellentiam Germanicus Achilles dictus est, filium, quem dixi Christianum III. genuit, & filiam Dorotheam I. optimo & sapientissimo principi Alberto, Duc Borussiæ nuptam, matrem Annæ Sophiae, coniugis Iohannis Alberti principis Megapolensis clementissimi: quæ, vtriusq; auiæ, maternæ Brandenburgensis, & paternæ, filiæ Casimiri regis Poloniæ, nomina iuncta tenet. Ex altera coniuge Sophia, principis Heroica virtute præstantis ac vere ~~erat~~ Pomeraniæ BOGISLAI X. & Annæ, eiusdem Casimiri Poloniæ regis filii, Illustrissimos Holsatiæ Duces procreauit, Iohannem seniorem, qui exemplo benignitatis erga ecclesiias, scholas, literarum studia & pauperes, hoc tempore omnibus cæteris principibus prælucet: Adolphum belli pacisq; artibus præstantem: Fridericum episcopum Hildesensem: & filias tres, Elisabetham nostri Domini Ducis VLRICI coniugem Heroicam, cuius præsentis virtutem prædicare pudor vetat: deinde Annam, & Dorotheam II. Illustriss. principis Christophori Megapolensis coniugem beatam, cuius exuicias moesti & lugentes hoc tempore humamus. Inprimis autem, pius & optimum regem, pulcherrimo Dorotheæ nomine, quod DEI donum esse piam & prudentem vxorem admonet, delectatum esse appetet; quod, superstite adhuc filia Dorothea, Duc Borussiæ elocata, huic etiam nostræ Dominæ attribuit. Nam & mater regis Friderici I. Dorothea fuit, filia optimi principis Iohannis Ducis Voilandiae, qui filius Friderici Burggrauij Noribergensis, primi in ea familia electoris Brand. primogenitus: & Friderici

& Friderici, Albertiq; Achillis Germanici frater fuit. Cūm autem ingenio placidiore & ocij liberalis amans esset: pater Fridericus testamentum conditurus, euocatis ad se quatuor filijs, Iohanne, Friderico, Alberto, & altero Friderico: petit à Iohanne primogenito, vt ipsius voluntate, marchionatum Brandenburgensem, cui ius eligendi Imp. coniunctum est, Friderico fratri ætate proximo, qui acriore animo & laborum tolerantior esset, conferre liceret. Cupere enim se in familia illa, in quam ipse primus dignitatem electorum à Sigismundo Imp. collatam intulisset, consuevari. Videret autem se Iohannem quietis & tranquillitatis cupidiorem: Electoris vero dignitatem cum perpetuis curis & laboribus coniunctam esse. Ideo se Friderico illam tuendam: Iohanni vero Voitlandiam: Alberto, Franconiae partem, relieturum esse. Hanc sententiam cupidissime Iohannes amplexus beneficio singulari se affici iudicauit, quod sibi oculum, fratri Friderico negocium, extrema patris voluntate relinqueretur. Huius Iohannis filiae fuerunt: Barbara Ludoici Mantuani marchionis vxor, quam inter matronas sui seculi forma & moribus præclaram, Aeneas Sylvius celebrat: & hæc nostra Dorothea, prium Christophoro Palatino, Ruperti Cæsaris nepoti, (qui rege Erico in Pomeraniam redeunte ad regnum Danicum vocatus est) deinde Christiano I. Adolphi Ducis Slesuicensis, post Christophori mortem electi, ex sorore Heduuige nepoti nupta, cuius posteritas, Dei beneficio, Daniæ & Noruegia regna, & vicinas Slesuici & Holsatiæ regiones, iam annos amplius 130. possedit.

Hæc principum nomina & Genealogias iunioribus notas esse prodest, vt virtutem Heroicam in his nobilissimis familijs agnoscere discant: & Deo gratias agant, quod bonos & salutares reges, ac Reginas, non arctois solum insulis, sed Germania etiam parti, ac Saxoniae in primis vtriq; ex regum Daniæ & Ducum Holsatiæ stirpe dedit: cumq; ardenteribus votis precentur, vt totam hanc inclytam familiam regum Daniæ, Ducum Megapolensium & Holsatiæ, quorum patrocinio & tutelæ Deus hanc arctoam Germania oram regendam commendauit, clementer seruet, & nos omnes doceat & gubernet.

Etsi autem magnum & excellens decus est in regia familia natum esse, & semina virtutum à majoribus accepta habere: recte enim existimatur in familijs Heroicis, motus animorum generosiores & feliciores diuinitus insitos, in posteros propagari; tamen multò maius Dei donum est, Deum recte agnoscere, & piè colere, & à Deo regi & protegi. Itaq; nostra etiam princeps Dorothea, non tam generis nobilitate gloriabatur, quam quod familiæ omnium laudatissimæ, videlicet ecclesiæ Dei inserta erat. Accessit autem ad natuam indolem diligentia parentum, qui adsuefactio ne ad virtutem & disciplinæ sanctitate, naturam bonam, & sua sponte ad decus excitatam expoliuerunt. Cumq; pater Rex Fridericus, non fucosa animi pietate flagraret: & viuens liberos suos ad veri Dei agnitionem & virtutis studium præcipue institui curauit, & discessurus ex hac vita, coniugi assistenti dulcissima communis thori pignora ad gloriam diuini nominis educanda commisit. Quantum autem momenti hæc materna institutio in filiabus præcipue ad veram & solidam virtutem effingendis attulerit: specimen illustre iam totos 30. annos, toti huic ducatui, & vicinis gentibus, hæ duæ sorores, & Dorotheæ I. filia, tribus ducibus Megapolensibus & Dominis nostris fratribus nuptæ, ostendunt, in quibus vere conspici & oculis sub-

ijci potest, quod Syracides inquit: Ut Sol in excelsō cōcelo, mirificum totius
huius pulcherrimi rerum naturae theatri lumen & decus est: ita mulierem
honestam & praecipue principis coniugem Heroicā virtute praestantem, no-
modo mariti sui coronam, sed etiam totius prouinciae & regni lumen & or-
namentum esse. Verē enim penu virtutis generosa mulier, & magnum acto-
ris gentibus salutare bonum est, coniunx principis pia, prudens, benefica,
amans pacis & salutis publicae, benevolens ecclesijs & literarum studijs, in-
uans pauperes, scholasticos, deniq; materna τοργή Reipublicam & subdi-
tos complectens, ac, vt sapiens Abigail, tempestiue reuerenter & modeste
maritū officij sui interdum admonens, qualis in Romanorum principum
historijs Placilla, Theodosij magni coniunx celebratur, quæ marito ad Chi-
stianæ pietatis doctrinam sinceram passim in toto imperio propagandam, &
Idolomanias Ethnicorum abolendas hortatrix assidua fuit, & propter be-
neficentiam erga inopes, φιλόπλωχος nuncupata est, cuius pietatem & beni-
gnitatem non modo Placidia priuigna, verū etiam Pulcheria neptis imi-
tata, primum fratri Theodosio iuniori, cuius consilia, à prima aetate praci-
pue rexit: deinde marito, Imperatori Martiano, adsidue de retinenda puri-
tate doctrinæ monitrix fuit. ac Synodos celeberrimas, Ephesinam I. &
Chalcedonensem, huius fœminæ consilio potissimum conuocatas fuisse
historijs constat. Tales Heroinas fuisse, & esse nostra aetate, regis Friderici
filias & neptes, Dorotheam Borussiaco principi nuptam, & hanc nostram
Dorotheam & cæteras adhuc superstites, grata posteritas prædicabit. No-
stra certe Dorothea, non in templis solum assidue & attentè doctrinam de
Deo & redemptore nostro Iesu Christo sonantem audiuit, sed domi etiam
singulis diebus certas horas lectioni librorum sacrorum, & piarum expli-
cationum tribuit, & vota ad Deum & gemitus ardentes lectioni miscuit,
nec omnes omnium fanaticorum opiniones vbiq; sparsas amplexa es-
t, nec more Academico seu Epicureo potius, qui nunc summa sapientia esse i
prophanis iudicatur, in his controuersijs de religione adfensionem cohibu-
it, sed hanc solam esse veram, aeternam, & immotam de Dei essentia & vo-
luntate sententiam statuit, quæ cum verbo Dei in libris sacris ecclesiae tra-
dicto, quos confirmandæ affensionis & fidei causa quotidie euoluebat, con-
grueret, & in his ecclesijs Dei beneficio sonaret. Hanc sibi sacram ancoram
in omnibus actionibus & periculis & vniuersæ vitæ curriculo esse ducebat.
Ostendit autem & testimonia fidei illustria, in veræ doctrinæ, quam pater
Fridericus, & frater, rex sanctus, Christianus III. amplexi erant, & in eccl-
esijs Daniæ & Holsatiæ publice proponi curarant, constanti professione: in
precibus ad Deum adsiduis & quotidiana inuocatione in moderatione mœ-
roris & dolorū in morbis & alijs rebus aduersis, quas, et si summo loco nata-
erat, tamen multas se indignas, à quibus minimè oportebat, perpessa est: de-
niq; hoc ipso extremo agone, in quo conspectum est, eam ingenti robore fi-
dei cruciatus saeuissimos, à calculo renū, obstructione lienis, ἀντραὶ & alijs
morbis ortos, tolerasse: & victis pauorib. mortis, magno ac ardēti desiderio
futuræ illius & beatæ cū Deo & vniuersa ecclesia coelesti cōsuetudinis arsi-
se: repentē subinde recitationē Psalmi 103. & alias euāgelij voces, quæ do-
cent immensa Dei misericordia & amore gratuito, certo nos ppter filium
mediatorem à Deo recipi & in vitæ aeternæ ac beatæ possessionem venire.

Celebrant Ethnici suas Alcestides, Cornelias, Lucretias, Hypsicrate-
as, Myniarum vxores, quæ cùm mariti earum viri nobiles à Lacedæmonijs
ob con-

ob conspirationem aduersus Rempublicam capti & capitali sententia
damnati essent, antequam supplicium de ijs more Laconico media nocte
sumeretur, veniam à magistratu adhuc semel adeundi maritos ante mor-
tem petierunt, Qua impetrata, ingressæ custodiam velata peplis facie cir-
ca vesperam, consilium dant maritis, vt mulierum vestibus indutis, obscu-
ro noctis ineuntis crepusculo, carcere excedant. Viri obtemperantes, &
peplis ora obnubentes, & singultibus inter exeundum crebris fletum simu-
lantes, non modò fallunt custodes in tenebris, verum etiam ad misericor-
diam eos commouent. Media nocte veniens spiculator, mulieres solas
virorum vestibus amictas, adesse intelligit. Qua re statim ad magistratus
delata; illi, fœminarum amorem & fidem erga maritos admirati, incolu-
mes eas dimitti iusserunt.

Laudatur Timoclea, principis Thebani coniunx Heroica, cuius do-
mum, captis ab Alexandro Thebis, cum dux Macedonicus insolens &
avarus occupasset, qui non modo pecuniam, vasa, gemmas, verum etiam
noctu voluntati suæ morem geri, ab hospita flagitabat: illa præsenti ani-
mo, se, ipsi iam Domino suo & victori, nihil quod à se præstari possit, ne-
gaturam ostendit. Defodisse autem se instantे vrbis obsidione, in
exiccatā horti vicini cisterna aurum & monilia quæ habeat preciosissima.
Eum thesaurum se, virginibus suis comitamat, ipsi soli monstraturam esse.
Capitaneus avaritia & libidine cœcus, ducem illam sequens, solus in pu-
teum descendit. Ibi Timoclea & virgines, subtractis scalis, lapidibus
nefarium prædonem obruunt & obtruncant. Re ad comilitones dela-
ta, atrociter accusatur Timoclea & ad Alexandrum vincita adducitur.
Cum autem ex vultu & incessu Heroico animum Heroinæ generosum Ale-
xander agnoscens interrogaret, cuius vxor esset? Illa intrepide respondet,
maritum ibi fuisse Theagenem principem Thebanum, qui contra Macedo-
nes pro patriæ libertate dimicans, ne quid se & suis indignum ferre aut vi-
dere cogeretur, in prælio ad Cheroneam interfactus fit. Quod si eadem ipsi
deinceps expectanda sint, quæ præterita nocte Macedo ille impurus flagi-
tare ausus sit: malle se statim interfici, quam casti pudoris & virtutis decus
violare. Hanc animi magnitudinem & virtutem Timocleæ admiratus Ale-
xander, et si grauissime ab interficti ducis amicis ad supplicium posceretur,
tamen & ipsam absoluit, & omnes eiusdem familiæ proceres conseruauit.

Hæ etiæ excellentes virtutes, & verè Eoo & Hespero formosiores sunt,
& pulchritudine ac fulgore suo omnium oculos perstringunt: tamen longe
præstantioribus & proprijs ecclesiæ Dei, quarum prorsus ignari & ex-
pertes sunt ethnici, nostra princeps ornata fuit, vera agnitione & cultu veri
Dei & redemptoris nostri Iesu Christi: vera FIDE in Deo sibi propter fi-
lium mediatorem propicio, firmiter & tranquillo animo, in omnibus æ-
rumnis & rebus aduersis adquiescens: vera inuocatione DEI in nitente Chri-
sto mediatore, nec dubitans se & preces suas Deo placere & exaudiiri:
vera & ardentí dilectione Dei; constanti patientia sine fremitu & indigna-
tione in perpetuis ferè morbis & alijs ærumnis Deo obediens; & in ipsa
morte, firma fide & SPES vitæ æternæ dolores leniens, & placide ex hac vita
ad æternam Dei & ecclesiæ cœlestis consuetudinem discedens. Hos vir-
tutum ecclesiæ Dei propriarum radios, ipse S. I. iustitiae filius Dei in corde
principis Dorotheæ habitans, accedit & sparsit. Cæteras etiam virtu-
tes suo sexui & vitæ generi conuenientes, prælucente vera agnitione

K 2. Christi

Christi & fide, quæ omnium virtutum Deo placentium mater est: sincem & simplici studio obediendi Deo & illustrandi gloriam Dei, religiose semper Domina nostra coluit. Cumq; non studio solum & diligentia, sed naturali etiam inclinatione, seu potius spiritu Dei gubernante, ad gravitatem & modestiam, ab omni fastu, curiositate & lasciuia alienam ducetur, & spiritu verè miti ac leni & castissimo prædicta esset: nullæ in ea significations vitæ liberioris vñquam animaduersæ sunt, non gestu indecentiore, non voce, non oculis, non iocis aut fabellis lepidioribus, quam quæ honestissimam & sanctissimam virginem & matronam decenter, vñquam vñ est: ac ad eandem virtutem nobiles virgines suas adsuefecit, distribuit ipsa certa lectionum & precationum tempora, monuit nullum esse ornamentum huic sexui maius, nec ad conciliandum amorem efficacius, quam pudicitiam & veræ virtutis studium, vt in hanc sententiam venustissime à sapientibus dictum est: Non formam, sed mores esse, qui ornent foeminam. In coniugio hanc sibi curam præcipue complectendam esse ducebatur, vt marito, sua virtute, lenitate & suavitate, veri & sinceri erga eum amoris flamma in suo pectore ardentes modestè declararet, nec fax dissidiorum inter affines erat, sed concordiam mariti & principum fratum summo studio fouebat. Fuit in ea & verè materna benevolentia erga domesticos & omnes subditos, quos non fastidiosè contemnebat vt inferiores, sed tanquam pares societate ecclesiæ & virtute, complectebatur, erga pauperes benefici erat, rem familiarem prudenter & frugaliter administrabat. Veritatem, candorem, simplicitatem in omni sermone, gestu, vita, & moribus amabat, à simulatione, maledicentia, obtrectatione & similibus vitijs, quæ Euripidis versus huic sexui tribuit, alienissima semper fuit, deniq; vere congruerunt ipsius mores ad regulam Pauli: Saluabitur mulier, si manserit in fide, dilectione, castitate & temperantia.

Vitæ igitur piæ & sancte perpetuo actæ, exitus similis respondit. Toto hoc tempore, quo decubuit, mores erant placidissimi, quales in reliqua vita esse solebant, nulla indignatio, nulli fremitus animaduerti poterant, sed quia mens Domino Deo, qui iustissimo sapientiæ & iustitiæ suæ ordine naturam nostram peccato viciatam morti subiecit, placide obedire decreuerat: & firma fide Christum pro nobis mortuum, & resuscitatum, vt omnibus ad eum confugientibus vitam & gloriam donaret æternam, intuebatur: laeta consuetudinem cœlestis ecclesiæ expectabat, & horulam suam, qua ex miserijs vitæ huius liberata ad Christum seruatorem suum transferretur, citò venire ardenti gemitu optabat. Sermones adsidui erant de Deo, de bonitate & misericordia Dei, de Christo redemptore, de miserijs vitæ humanæ, de veris consolationibus, de vita æterna; quibus vota & preces ad Deum ardentes miscebat, sæpe has ipsas voces repetens: Inuocare omnipotens æterne & vnicæ Deus pater Domini nostri Iesu Christi, vnde cum filio tuo Domino nostro Iesu Christo & spiritu sancto conditor cœli & terræ & ecclesiæ tuæ, sapiens, bone, misericors, iuste & verax. Te solum esse verum Deum statuo, qui te illustribus testimonijis in tua ecclesia patefecisti, & verè credo hanc esse tuam voluntatem, quæ in verbo tuo tradita est. Firmissime statuo, omnes confugientes ad filium tuum Iesum Christum, pro meis & omnium hominum peccatis crucifixum, mortuum & resuscitatum, à te recipi, & æterna iustitia & vita donari, vt dixit filius tuus: Sic Deus dilexit mundum, vt filium suum vñgenitum daret, vt omnis

omnis qui credit in eum non pereat, sed vitam habeat sempiternam. Et, De manu mortis liberabo eos, de morte redimam eos, Ego mors tua o mors, ero exitium tuum o inferne. Ego sum resurrectio & vita, Qui credit in me, etiam si mortuus fuerit, viuet. His concionibus filij tui veracis & omnipotentis, nihil dubitans assentior, ac te supplex oro, ut mei miserearis, & remittas mihi omnia peccata mea propter filium tuum Iesum Christum, quem pro nobis voluisti fieri victimam, mediatorem & deprecatorem: sanctifica me spiritu sancto tuo: accende pectus meum, ut firmiter promissioni filij tui, quam a suo sanguine & resurrectione obsignauit, assentiar: libera me ex hoc agone, exalta me de portis mortis, ut te in omni eternitate videam & celebrem. Oro etiam, ut carissimum dominum & maritum meum, carissimam sororem, sororis maritum & filiam, fratres & principes ad fines regas & serues, & facias eos vas a misericordiae, per quae Deo grata fiant, & in his regionibus luce in verae doctrinæ & politias honestas clementer tuearis.

Inter haec vota & has confessiones, à corpore anima sancta, & Deo cara placidissime discessit, de labore ad requiem, de agone ad brauium, de morte ad vitam, de fide ad notitiam, de peregrinatione ad patriam, de mundo ad patrem emigrans, cum paulo ante Psalmum, Benedic anima mea Domino, præfante initia singulorum versuum sorore, integrum absoluisset. Quare beatam frui nunc conspectu, sermonibus & sapientia Dei & seruatoris sui Iesu Christi, & totius ecclesiæ coelestis consuetudine, non dubitemus: versariq; in cœtu coelestium reginarum, Euæ, Esther, Abigaëlis, Mariæ matris Christi, Helenæ matris Constantini magni, Placillæ coniugis Theodosij, & sanctorum virginum, idem Dorotheæ nomen habentium, Romanæ, Aquileiensis & Alexandrinae, martyrij coronam constanti veræ pietatis confessione olim adeptarum. denique patrem etiam suum regem Fridericum, fratrem Christianum, quo nullus his temporibus rex sanctior vixit: sororem Dorotheam natu maximam, Alberti Borussiæ Ducis laudatissimi coniugem, & matrem Sophiam quæ ante paucos annos ipsam præcessit, læta iterum complectitur. Cum enim animæ nostræ eternum maneant, & imago Dei perpetuo in nobis fulsura sit: nec minima pars imaginis Dei & animæ nostræ immortalis, sint Storgæ, quibus parentum, liberorum, coniugum & cognatorum animos inter se Deus deuinxit & copulauit: non dubium est, amorem parentum & liberorum, & coniugum inter se mutuum, in omni eternitate mansurum esse. Ut igitur filium viduæ moestæ in oppido Nain Christus resuscitatum, matri reddidit: ita omnes beatos in Domino mortuos, singulos suæ matri, sororibus, fratribus & alijs amicis, quibus in hac vita noti fuerunt, restituet, sicut de mortuo filio Dauid inquit, Ipse ad me non reuertetur, sed ego ad ipsum veniam. Et patriarcha Iacob se cum patribus suis congregatum iri post mortem adfirmat. Et Job in summis ærumnis hac se consolatione potissimum sustentat: Scio quod redemptor meus viuit, &c. Quem visurus sum ego ipse, & conspecturi sunt oculi mei. Mosen & Eliam cum Christo transfigurato in monte colloquentes agnoscit Petrus. Christum, & plurimos patres & alios sanctos vna refuscitatos cernunt Maria Magdalena, & Apostoli, & alij oculis mortalibus, multò magis anima & corpore spirituali & clarificato, beati in cœlis Christum, & se mutuo cognoscant, ut Adamus Euam nunquam antea visam, ex sua carne & ossibus factam perspexit. nam haec illustris cognitio Dei & operum Dei omnium, qualis

um, qualis in Adamo primum condito fuit, in vita æterna restituetur. Cumq; vt stella stellæ antecellit claritate, sic gloriæ beatorum gradus in coelis futuri sint, certè agnoscere eos & discerni necesse erit. Nulla enim sine agnitione & celebratione gloria esse potest. Lazarus mortuus statim Abrahami conspectu & complexu fruitur, & vterq; videt impium epulonem in pœnis. Vicissim impij Iudicem Christum & sanctos in hac vita spretos & oppressos videbunt cum timore horribili, admirantes, & præ angustia animæ gementes, vt liber sapientiæ testatur: Quare multò magis pī se mutuò agnoscere, & suo sinu ac complexu suos recipient multò suauius & dulcior, quam Joseph, post 22. annorum interuallum, carissimum fr̄trem vterinum Beniamin, & senem patrem Iacobum, & cæteros fratres, præ gaudio lachrymans complectitur. In hoc dulcissimo beatorum cœtu & complexu, cum illustrissimam Principem Dorothcam, nunc lætam viuere, & gaudere se ex huius ærumnosæ & perpetuis morbis obnoxiae vite ergastulo liberatam esse, & ardenteribus votis, sui mariti, superstitis fororis, fratribus & harum regionum salutem Deo commendare sciamus: ipsi quidē placidam & beatam migrationem gratulamur. Et quanquam nostra causa ineritō dolemus, Dominam tantis ornatam Dei donis tam cito à nobis abductam esse: tamen Deo gratias agamus, quod tantum decus & exemplar virtutum, & Ecclesiæ ac calamitosorum patronam, his regionibus dedit. Ideoq; memoriam laudatissimæ Dominae perpetuò conseruemus, & propter gratitudinem, & vt ex eius vita, fidei & virtutū exempla sumamus. Oremus etiam ardenteribus votis filium Dei, vt lucem veræ religionis, & virtutis doctrinæ studia, in his gentibus seruet, & illustrissimos principes nostros, eorumq; coniuges, & liberos generosissimos, regat, vt eorum gubernatio sit ecclesiæ & reipublicæ haruin regionum salutaris. D i x i.

SERENISSIMO ET POTENTISSIMO PRINCIPI ET DOMINO, D. FRIDERICO II. DANIAE, NORVÆGIAE, GOTHORVM ET VANDALORVM, &c. REGI, DUCI
Slesuicensi, Holsatiæ, Stormariæ, Dietmarsiæ, Comiti in Oldenburg
& Delmenhorst, Domino clementissimo, urbem Rosarum
splendidissimè ingredienti.

GRATVLATIO MVSARVM,
SCRIPTA

A'

IOHANNE FREDERO.

MArte togaq; potens Heros terraq; mariq;,
Splendida magnanimus Danorum regna gubernans,
Ultima cui Thule seruit septemq; Triones,
Qui bona summa bonus patriæ pater auget, & ornat
Templa, Lycea souet, Musarum nutrit alumnos.

FRIED-